

1352

Damunt la taula

(ALDC, VIII, 1983. *Damunt la taula*)

Diversos són els significants que, en qualitat de preposició o de locució preposicional, expressen el concepte de “en una posició superior respecte d’allò que està més baix en direcció vertical i en contacte o no” (DIEC); per als mots ja comentats, veg. mapa 1350. *Damunt* (*damunt de*) presenta les var. *a damunt* 74, 75, 78, 82, 106, 111, 181, *a damunt de* 12, 15, 39, 55, 85, 88, 99, 107, 108, 110, 111, 158 (*damont de* 93, *a damont de* 93); *al damunt de* 26, 52, 117, 119; *per damunt de* 90; o es reforça amb un adverbi: *aquí damunt mateix* 145, *aí damunt* 165. *Alt* forma part de les locucions *per alt* 16, *per alt de* 96, *a per alt de* 97; *dalt* s’amplia amb *dalt de* 166, *a dalt de* 21, *per dalt* 92, *per dalt de* 86, 95. *Sobre* (s. XIII), der. de SUPER, té les var. sintagmàtiques *a sobre* 22, 30, 31, 35, 41, 43, 44, 50, 52, 56, 64, 104, *sobre de* 53, *a sobre de* 16, 20, 61, 86, 105, *de sobre* 16. SURSUM és l’origen de *su* 1, 4, 6, 13 (“*su’l taronger*”), reducció de *sus*, enregistrat amb les var. *sus de*, *dessús* 3, 16 i *dessús de* 1. També *al cim* 31 i *al cim de* és

una innovació del cat. septentrional de transició, amb un nucli, *cim* (s. XII), que deriva de *cima*, amb canvi de gènere, provinent del llat. CYMA ‘brot tendre’, passat a ‘capdamunt dels arbres’ i, finalment, ‘sobre’; del mateix origen, més fidels al gènere primigeni, són *en[θ]ima* 100, 132, *en[s]ima* 94 i *en[s]ima de* 87, de segell arag. També és possible l’ús de *en* 157, 166 (< IN).

Des d’una perspectiva areal, *sobre* ocupa el cat. central amb un eixamplament cap a alguns parlars del cat. occ., que ha apostat per *damunt*, com el bal. i l’alg.; un nou punt d’unió entre el cat. occ., el bal. i l’alg. (cf. Veny, 1958-1960). *Sus*, *su*, *dessús*, freqüents en l’època medieval, i parents de l’oc., són propis del ross., mentre que *dalt* és minoritari, repartit per unes poques localitats.

Són mots normatius *sobre*, des del DOrt, 1917; *dalt de*, des del DG_I, 1932; *dessús* apareix al DG_I, 1932 només com a adverbi; *al cim de*, des del DIEC_I, 1995.

